

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: K 3000.—

Za Jugoslavijo
četrtletno: 15 Din.

Posamezna številka 400 kron.

Leto III.

Dunaj, 14. marca 1923.

Št. 11.

Naročnikom.

Pred novim letom je začel padati indeks in upali smo, da bomo lahko izhajali s sedanjo naročnino ali indeks se je začel stalno z dvigati, papir in druge tiskarske potrebščine podraževati, tudi cene živilom so ostale najmanj na isti višini, da stojimo pred vprašanjem ustavitve lista ali pa povišanjem naročnine. Odločili smo se za drugo. List bo stal tedaj od 1. aprila naprej za četrto leta za

Avstrijo 5000 K,
Jugoslavijo 25 D.
Posamezna številka 700 K.

Tudi oglasi se povišajo za 1 mm na 400 K.

Prepričani smo, da ostanete vsi tudi še naprej naši naročniki in da boste novo naročnino takoj vplačali po položnicah, ki jih priložimo prihodnji številki. Naročnino je poslali vedno naprej.

Upravništvo.

Redni letni občni zbor Pol. in gosp. društva za Slovence na Koroškem.

(Nadaljevanje.)

Največje važnosti za razvoj in okrepitev društvene organizacije je slej ko prej naše glasilo

„Koroški Slovenec“,

ki je sedaj last našega društva. Prepričan sem, da mi o tem ni treba obširneje razpravljati, ker uvideva in čuti sleherni izmed nas, kako potrebno je, da imamo Slovenci svoje skupno politično glasilo, ki nas združuje in bodri k delu. Z največjim zadovoljstvom lahko ugotovimo, da se je „Koroški Slovenec“ v teli dveh letih svojega obstanka med našim ljudstvom zelo priljubil in udomačil, o čemur pričajo mnogoštevilni dopisi in lepo število naročnikov. Ker gospodarska kriza, v kateri ži-

vimo, tudi našemu listu ni prizanesla, je bilo nujno potrebno, da se je ustanovil

tiskovni sklad,

kojega namen je, zbirati prispevke, ki nam služijo za poravnavo tiskarskih stroškov. In tej samopomoči se imamo zahvaliti, da nam je bilo mogoče ohraniti „Koroškega Slovenca“ pri življenju. Od meseca marca l. l., ko je bil tiskovni sklad ustanovljen, in do koncem leta je bilo izkazanih skupno 3.290.731 kron prispevkov. Odbor smatra za svojo prijetno dolžnost, da izreče vsem darovalcem in zbirateljem najpristrčnejšo zahvalo, kateri pridružuje prošnjo za nadaljno požrtvovalnost in pomoč. Posebno apeliramo na tiste koroške Slovence, ki doslej še niso nič žrtvovali za naš list, dasi bi to lahko storili. Naš namen mora biti ne samo, da list ohranimo, marveč da ga tudi povečamo in razširimo. Zato pa je treba dovoljnih sredstev.

Motreč naloge, ki jih je prevzel odbor z svojo izvolitvijo, prišli smo do prepričanja, da je prvo, kar moramo doseči

osebna, društvena in zborovalna svoboda,

ki je predpogoj vsakega društvenega delovanja. Še so nam ostali v spominu dogodki, ki so se odigrali pred letom dni v Škocijanu in Grebinju, ko je od venegatskih voditeljev nahujskana druhal, opijanena in razvneta od strastnega sovraštva do Slovencev, pretepala naše mirno ljudstvo, ki se je bilo udeležilo sloveskih prireditev. To je sistem, ki ga je upejil po plebiscitu Heimatdienst in ki ga je podpirala in ga še podpira deželna vlada z namenom, da zatre vsako društveno gibanje koroških Slovencev. Proti temu nasilju je nastopil društveni odbor z vso odločnostjo. Poskrbel je bil, da se je odpeljalo na Dunaj zastopstvo našega društva, ki je interveniralo pri zveznem ministerstvu in stopilo v zvezo s čsl. Národním výborom na Dunaju. Češka deželna poslanca gg. Machát in Klimeš sta se podala v tej zadevi k zveznemu prezidentu dr. Hai-

nischu ter spravila koroške škandale v razgovor v dunajskem deželnem zboru in v časopisju. Od tega časa se je naš položaj zdatno zboljšal, ker je dobila koroška deželna vlada najbrž potrebni pouk iz Dunaja.

Sedaj je bilo šele mogoče misliti na resno

politično in prosvetno delovanje,

o katerem smemo reči, da se je v preteklem poslovnem letu kljub mnogim zaprekam prav živahno razvilo. Gospoda poslanca sta prirejala marljivo sestanke in shode ter poročala slovenskim volilcem o političnem položaju, o deželnih in državnih politikih ter jima dajala koristne nasvete.

Ker so stopila na plan tudi izobraževalna društva s svojimi prireditvami, imamo zabeležiti v našem društvenem življenju lep napredek. Škoda le, da nam tako primanjkuje govornikov in strokovnjakov. Društvo bo moralo zato posvetiti vso skrb vzgoji naraščajo in zahtevati povrnitev slovenske inteligence na Koroško.

(Dalje sledi.)

Mi in naše šole.

Nemci nam nočejo dati ljudskih šol, ki bi odgovarjale potrebam naših otrok. Naši otroci se v sedanjih šolah ne nauče ničesar. Nastane vprašanje: Smo li dolžni plačevati davke za take šole? Pamet in vest nam pravita, da ne. Zakaj naj vzdržujemo šole, da nam napravijo poturice iz naše dece? Je li edini namen šole, da otroke uči sovražiti svoj materski jezik, svoj narod? Da napravi iz otrok Judeže lškariote?

Čeravno vsi vemo, da ne, si pustimo to dopasti. Nas ni sram, da ne napravimo temu šolskemu sistemu že enkrat konec? Se li ne čutimo več svobodne državljane svobodne republike? Smo li že tako daleč padli, da se čutimo za sužnje Nemcev? Tak utis vsaj gotovo napravimo na Nemce in radi tega tudi

PODLISTEK

Rutarjev Jur.

Ljubi Korošci, kdo bi bil žinjav, da bo moja ponesrečena ženitev s Kuštrovo Lizo povzročila toliko zanimanja med vami. Od vseh strani mi prihajajo sožalna pisma, v katerih me razni znani in neznani prijatelji in posebno prijateljice mlo troštajo. Menda se bojijo, da bi jaz iz same jeze ali žalosti še v Dravo skočil. E, ljubi moji, to je prazen strah! Liza naj ima svojega možaja, kjer hoče, jaz pa hočem še tudi zanaprej veselo živeti med dragimi koroškimi Slovenci in jim še večkrat napisati, kako se mi godi in kaj še počenjam.

Sicer se pa prav lepo zahvalim vsem, ki so se me spomnili. Ti tam na Suhi: pri vas bi jaz prav posebno rad bil, ker sem vedno suh.

Tinie:

Vaši zvonovi prav mlo pojo,
od Jurja pa helarja vendar ne bo,
če res vaše so slike prav lepe magar,
s papirja dekleta mi pa le ni mar.

Vetrinčankam, pokrškim dekletom, Meti in vsem drugim, ki bi me rade spoznale, pa

povem, da ste lahko srečne, da me ne poznate, zakaj vaše srčce bi pri pogledu name povzročilo šurm v želodcu in marsikateri bi kak pustni krap prifrčal zopet nazaj gledat beli dan. Jaz sicer mislim, da sem lep, ali sodba vaških deklet je drugačna. Žumrova Pepca pravi, da sem tak kakor en penzioniran jud. Pibrova Nana je enkrat djava, da bi bil jaz za coprnika v meglah točo delat. Frajlajn Cibi pa: ach, dieser Jur wäre der beste strah für die vranen auf der njiva. Ali sem res tak ali ne, se lahko prepričate, če me obiščete. Samo o tem, kje sem jaz doma, se je vnel zadnje čase velik prepir. Nekateri trdijo, da v Št. Jakobu, drugi, da tam pri Borovljah, tretji, da blizu Celovca itd. Ni res ne eno, ne drugo. Enkrat za vselej vam povem, da pošiljajte pisma, posebno ženitovanjske ponudbe samo na edini pravi naslov:

An

die Cokelfabrik Jur Rotter
in Podlesce, P. Mokrije.

Pisma sprejema moj frboltar, here mi jih pa tajnik, ki ima ušesa zamašena, da ne sliši vsebine, torej je tajnost zajamčena!

Zdaj pa naprej, kaj je novega pri nas?

Na pustni torek je bil pri nas Maskenball Heimatschutzverbanda, prej pa zborovanje. Jaz sem sedel tisti popoldan doma in prebiral „Kolomonov žegen“. Kar potrka nekdo na vrata — in že tudi vstopi. Bil je moj stari znanec Ciril Mrak.

„Kaj pa delaš, Jur?“ me vpraša.

„Ej, vidiš, coprat se učim, denarja mi manjka en pisker.“ mu žalostno odgovorim.

„Da se ti ljubi na tak dan se tako kislo držati in doma čepeti!“ me pokrega. „Ali ne veš, da zboruje Heimatschutz pri Muceju? Ali ne greš tja?“

„Seveda bi rad šel, pa se le malo bojim. Saj veš, na Plebiscitfeier sem jih malo preveč razdražil in od tega časa imajo piko name. Jaz sem pač tak kakor črni kos, ki v vsako luknjo vtakne nos, pa ne samo nos, ampak tudi jezik stegnem in rad napravim kako rabuko in to je za moje kosti lahko nevarno.“

„No, no, ne bo tako hudo, Jur! Res. jih znaš štenkati in pikati kot tisti hudi sršen, pa na drugi strani te na vendar spoštujejo. Saj sem že večkrat videl, da so se ti odkrivali in te klicali: „Herr Jur, Herr Jur! Veš kaj, korajžo pa šnajd in poidiva!“

tako postopajo z nami. Nismo li grešili tudi sami s tem, da se ne bojujemo z vsemi našimi močmi proti tem šolskim sistemom? Smo!

Obudimo toraj kes in trkajmo na svoja prsa: „Naša privda, naša krivda, naša največja krivda“. Smo tudi mi krivi, da imamo takšne šole, da nas Nemci prezirajo in ne poslušajo, ker ne poznamo nobenega ponosa in narodne samozvesti.

Napravimo trden sklep, v prihodnosti se poboljšati in nikdar več grešiti zoper naše otroke, ki smo jih do sedaj mirno pustili vzgajati v sovražstvu do slovenskega naroda. Hočemo se otresti greha „suženjske ponižnosti“ in malomarnosti do svojega naroda.

Javno smo grešili in zato tudi javno pokažimo nemški gospodi v Celovcu, da ne želimo več, da bi postali naši otroci janičarji, temveč da je naša želja in zahteva, da šola vzgoji trdne značaje, zveste svojemu narodu.

Nastopimo toraj javno za naše slovenske šole in pokažimo deželni vladi, da še ljubimo svoj jezik, svoje otroke, da še spoštujemo svoj narod in sebe, ker se dobro zavedamo, da: Kdor ne spoštuje se sam, podlaga je tujčevi peti!

Koroško gospodarstvo.

Seja deželnega kulturnega sveta dne 26. I. 1923.

Zoper postavo o naseljevanju

Poroča preds. Šuny: Razdelitev zemljiške lasti je treba presojati iz gospodarskega, socialnega in kulturnega stališča. Z gospodarskega stališča je rista razdelitev najboljše, ki dobiva iz zemlje največ pridelka. V Avstriji je treba zvišanje produkcije še posebno povdarjati, ker je le tako mogoče sanirati državo. Veleposestvo pa pridelava zdatno več, nego mali posestniki. Iz socialnega stališča pa je treba drugače soditi: dobro je, ko lahko mogoče ljudi zvezati z zemljo. Človek, ki se je stalno naselil, postane neodvisen, je zadovoljen, štedi, ljubi domovino. Čim večje je število samostojnih ljudi, tem lažje se pretrpi vsak prevrat. V sredi med veleposestnikom in bajtariem pa je kmet v katerem se združujejo prednosti in nedostati obeh. Zato se sme reči, da je zemlja tam najbolj razdeljena, kjer je največ kmetov. Zraven kmeta pa se potrebuje primerno število večjih posestnikov, ki skrbijo za gospodarski napredek in dajejo stalnega zaslužka malim.

Zemljiška last je na Koroškem tako razdeljena, da merijo posestva 1 do 10 oralov 2,9% dežele, 10 do 100 oralov 35% dežele, 100 do 400 oralov 23% dežele, čez 400 oralov 39% dežele.

Pri tem pa je treba upoštevati, da imajo veleposestniki nerodovitnega sveta v deželi 91%, gozdov 43%, travnikov in pašnikov 35%, polja samo 8%.

Postava o naseljevanju naj bi popravila, kar se je grešilo s pokupovanjem kmetov v teku 50 let, a postava ni izpolnila tega, kar se je pričakovalo. V sebi je pomanjkljiva, preveč je omejena, določbe so nezadostne, postopanje preveč zamotano. Zakaj bi se naj ne segalo nazaj čez leto 1870, ki je določuje postava kot mejo. Mnogo je posestev, ki se ne morejo naseljevati, ker tam raste že gozd, ali ker ni več poslopij. O cinitvi določuje postava, da naj se novemu gospodarju omogoči gospodariti; potem pa pravi, da naj ne bogati eden na stroške drugega. Zemljišča se ne smejo ceniti pod običajno vrednostjo. Postava tudi ni poskrbela za potrebni kredit, brez katerega naselniki ne morejo pričeti gospodarstva. Treba je tudi povedati, da mora vsakdo, ki prevzame tako posestvo, imeti kaj denarja ali inventarja. Zato pridejo v poštev sploh le kmečki sinovi ali najemniki. Morebiti je še kak posevni vmes. Šele med temi se zamore dati prednost tistim, ki so bili v vojski. Postopanje je preveč zamotano. Do 23. jun 1922 se je v zapisnik prevzelo 319 posestev, ki bi prišla v poštev, da se preče, 144 se jih je dalo, postopanje se je uvedlo na 106, naselilo se jih je devet. Zato se naj sedanja postava odpravi in naredi druga, ki ji potrebam bolje odgovarja. Novo naseljevanje naj se vrši samo tam, kjer je potrebno, in kjer je sposobnih prosilcev; za naseljevanje naj se porabi, koder se dajejo zboljšati, blata in nerodovita tla, potem državna posestva. Kdor se hoče naseliti, naj se prosto pogaja z lastnikom, kjer tako pogajanje nima uspeha, bi se dala posebnemu društvu prekupna pravica. Razlaščenje naj bi dovoljevala kmetijska stanovska organizacija, dež. kulturni svet. V Nemčiji je postava združila veleposestnike v posebno zvezo, ki mora 10% svoje zemljiške lasti dati za naseljevanje. Razlaščevala bi se le posestva, ki se obdelujejo po najemnikih, ali kjer se očitno slabo gospodari.

Nadgozdar Šluderman ugotavlja, da stojimo ob grobu postave za naseljevanje. Ako bodo ljudi, ki imajo kaj denarja in inventarja, hoteli kako posestvo, je bodo lahko kupili, ker jih bo kmalu dosti na prodaj.

Posl. Walcher: Nova postava ne bo nič boljša, kakor stara. Novi načrt le posnema nemško postavo; če ima sedanja postava znak socializma, bi novi načrt uvedel anarhijo. Postava določuje naseljevanje po 30letnem najemu, novi načrt predlaga po 10 letih že. Zato se naj predlog še enkrat dene na dnevni red in stvar danes odloži.

Msgr. Podgorc: Ako kdo, je deželni kulturni svet kot zastopnik kmetov dolžen, nastopati proti boljševizmu v postavodajstvu. Boljševizem je vsaka postava, ki ne upošteva latsnine. Lastnina je v naravi utemeljena, zato se naj za vsako stvar plača, kar je vredna, in nikomur se ne sme jemati, kar je njegovega, izvzemši slučaj skrajne potrebe. Naša doba

socijalno čuti, in lastniki se ne bodo branili, dati za naseljevanje zemlje, kolikor se je potrebuje, ako se plača. Cerkev je začetkom 13. stoletja prostovoljno dala velik del svoje lasti, da je vladar oskrbel viteštvo; v šestnajstem stoletju pa se je jemalo s silo in posledica so bile krvave vojne. Predloga poprej nismo videli, naj se odloži; da se posnema nemški vzorec ne bo škodilo, se ne bomo šele sami po škodi učili.

Nadz. Pacher priporoča razlastiti pašnike na Spodnjem Koroškem in jih dati gospodarskim društvom.

Melioracije.

Walcher poroča: Na Koroškem bi se moglo do 80.000 hektarjev sveta meliorirati (izsušiti), kar bi povišalo dohodek deželnega gospodarstva za 120 milijard. Do zdaj je bilo v navadi, da sta k stroškom prispevali dežela in država po eno četrtinko, polovico pa so plačali interesentje. A finančni minister nima denarja, in dežela tudi ne. Treba bi bilo stopiti v stik s kako veliko banko, da se dobi potrebne kredita.

Ravnat. Pulver opozarja, da Hipot. banka zahteva 15%.

SVETOVNA POLITIKA

Avstrija.

Zvezni kancler dr. Seipel je podal v min. svetu poročilo o pogajanjih z Jugoslavijo ter izjavil, da je z gospodarsko in politično stranjo pogajanj zelo zadovoljen. Že to kaže, da mi koroški Slovenci z njimi ne moremo biti zadovoljni in da so nas zelo razočarali. Ko bo položaj popolnoma razjasnjen, se bomo bavili s tem še podrobneje. — Volitve v deželni zbor in narodno skupščino se vršijo baje 14. oktobra.

Jugoslavija

O jadranskem vprašanju se razpravlja že leta ali do zaključka še kljub raznim konferencam ni prišlo. Šele sedaj se je vzela zadeva resno v pretres ter je upati, da se ta spor med Jugoslavijo in Italijo vendar enkrat končno reši. Pogodba se je sklenila že davno v St. Margariti ali ital. vlada je s sprejemom pogodbe vedno odlagala. Take pogodbe stopijo navadno v veljavo šele tedaj, ko jih sprejme narodna skupščina. Kralj Aleksander je to pogodbo podpisal in tudi ital. parlament jo je kot sprejemljivo potrdil. Ta pogodba določa, da morajo izprazniti Italijani dele, ki pripadajo Jugosl., in da se ima postaviti posebna komisija, ki bo izpraznitev nadzirala in sklepala pogodbe o ureditvi prometa med Reko in Sušakom. Italijani so izpraznili tretjo dalmatinsko cono in Sušak ali iz Barča in Delte se jim ne mudi, kar seveda Jugoslovonom ne more biti novost. Rezultati dosedanjih posvetovanj komisije v Opatiji kažejo, da se bo o usodi Barča in Delte vnel hud in

„Pa naj bo po tvojem!“ se odločim. „Samo malo lačen sem še in rad bi se še prej najedel pustnih krapov. Počakaj še kake pol ure!“

Pa Ciril je bil ta dan čudno nepočakan in navdušen. Menda se je že prej malo nanil korajže. „Ne morem čakati tako dolgo, jaz kar grem, ti pa pridi za menoj! Na svidenje torej pri Muceju!“ In že je bil zunaj in jo mahal po vasi proti Mucejevi gostilni.

Mrak se je že delal, ko sem jo mahnil tudi jaz za Cirilom. Od Muceja še ni bilo slišati harmonike in trompet, torej znamenje, da se bal še ni začel in da zborovanje Heimatschutzlerjev še ni končano. Ravno hočem vstopiti, kar nastane znotraj strašen ropot in vpitje. Vrata se hrupno odpro — hitro se stisnem v veži v temen kot — in glej, pet ali šest možakarjev prilifra Cirila strašno neokretno ven na prosti zrak. Ciril je vpil, ne vem več kaj, Heimatschutzlerji pa so rjuli: „Hinaus mit ihm, weg mit dem Verräter, nieder mit dem Čušen!“ Precej trdo so ga šlatali po koži in ga valjali po snegu, dokler se jim ni srečno izmuznil iz rok. Od daleč jih je že zmerjal: Orgeš-banda, Orgeš-banda! Več nisem slišal, ker sem se medtem na tihem zmu-

znil v zborovalno sobo in se stisnil zadaj v kot. Nobeden me ni opazil.

Tuj govornik je stal na mizi in ravno bil ob koncu svojega govora. „Prisezite sedaj, vi vrli heldi Germanije!“ jih je navduševal in roke so se dvignile in klici so odmevali po dvorani: „Wir schwören unserer deutschen Heimat, wir schwören unser Kärntnerland zu schützen, Rosental und Jauntal, unsere Perle, euch beschützen wackere Kerle!“ Klobuke z gamsporti so zavijhteli po zraku in zapeli pesem, ki se je končala:

Gut und Blut für die deutsche Heimat,
Gut und Blut fürs Kärntnerland,
Heil dem Führer Ludendorff.

Pomalem se je navdušenje poglelo in heil-klici ponehali in zopet je stopil na mizo prejšnji govornik in omenil, da bi bilo prav, če bi se tudi od domačinov kdo oglasil in povedal svoje misli in želje.

„Bitte ums Wort!“ sem zavpil jaz in se zravnal pokonci iz svojega kota. Vse je pogledalo nazaj.

„Schon wieder der!“ so zarentačili nekateri. —

„Wer ist's?“ je vprašal govornik.

„Erlaube mir mich vorzustellen“ se obrnem proti njemu, mein Name ist Georg Rotter!“

„Es freut mich,“ je odvrnil in se obrnil proti drugim. „Herr Georg Rotter hat das Wort!“

Nisem stopil na mizo, ampak le na stol blizu vrat. Je bolj varno, sem si mislil in začel govoriti, seveda nemško, ker drugače bi takoj šel za Cirilom.

„Draga gospoda, čast mi je dana, da tudi jaz smem povedati svoje mnenje. Prej v stari Avstriji smo imeli samo eno armado. Odkar nas pa je ta presneta antanta premagala in nam prepovedala imeti večjo vojaščino, pa imamo, kakor morem posneti iz besedi gospoda predgovornika, več armad in sicer Orgeše, Arbeiterbataljone, Reichswehr ali Bundeswehr in tu ste ustanovili kompanijo Heimatschutzverbanda. Dovolite, da vam jaz omenim še eno armado, katere vi še ne poznate!“

„Was, welche, wie heisst sie?“ so se oglasili glasovi po dvorani.

„Das ist Kärntner Čušenregiment, zvest svoji deželi, odkrit svojemu bližnjemu, navdu-

dolgotrajen diplomatičen boj. Jugoslov. delegacija je povdarila, da ne smatra izpraznitev Sušaka za končano, dokler nista v njih posesti Delta in Baroš. Ker ital. delegati niso odnehali, se je konferenca prekinila, da so mogli zaprositi delegati za nova ravodila.

Isti čas so se sestali v Nišu jugoslov. in bolgarski delegati, da sklepajo o vprašanih obmejni varnosti, o preprečitvi vpadov bolgarskih komitašev. Ravno sedaj pa je prišlo poročilo, da so pri Štipu zopet vpadli komitaši v jugoslov. ozemlje, kar je na bolgarsko delegacijo vplivalo zelo porazno. V boju je bilo ubitih 8 vojakov in 2 policijska uradnika, 4 pa težko ranjeni. Komitaši imajo zaznamovati veliko večje izgube. Vpad se je izvršil samo zato, da bi se pogajanja razbila, kar pa ni pričakovati, ker se bolgarska vlada trudi, da pride čimprej do sporazuma. Zaukazala je razorožitev celokupnega prebivalstva. Dosedaj se je sklenilo, da se na obeh straneh poveča število utrjenih straž, vse straže se zvežejo med seboj s telefonom, mejo bo na obeh straneh varovala tudi redna vojska. Tako bo polagoma Jugosl. z vsemi sosedi v prijateljskih odnosih in bo lažje posvečala večjo skrb notranji ureditvi države. — Dne 18. t. m. se vršijo volitve v narodno skupščino.

Porurje.

Gospodarska borba v Porurju še ni prekoračena, bržkone tudi še ni dosegla vrhunca. Kadar se to zgodi, tedaj se bo pokazalo, kako daleč smo tudi od gospodarske konsolidacije. Kajti da je problem reparacij osnovna točka vse gospodarske zgradbe sedanje srednje Evrope, to se je priznalo povsod. Ako problema niso mogle rešiti številne mednarodne konference, ki so se sestajale v ta namen, obstoja še vedno upanje, da ga bo rešila odločna poteza Francije ob Ruri. S tem bo vsaj neznanega provizorija in vednih, brezplodnih razprav konec in finančniki ter diplomatje v Parizu kot v Berlinu bodo vedeli, pri čem da so.

Nemški kancelar Cuno je podal dne 6. t. m. v parlamentu poročilo o trenutni politični in gospodarski situaciji Nemčije. Uvodoma je povdarjal, da francoska vojska še vedno prodira globlje v Nemčijo. Zadnje dni je zasedla Darmstadt, Mannheim, Karlsruhe in maršira proti Frankfurtu. Francozi so zaprli 147 železniških uslužbencev, ki so se uprli poveljnikom francoskih častnikov. Po kanclerjevi sodbi ni okupacija dosegla svojega cilja: gospodarski uspehi so zelo pičili. Ima pa to pozitivno stran, da je trdno strnila nemške vrste. Pasivnost in odpor, ki ga kaže nemško prebivalstvo na prizadetem ozemlju, ni nastal na ukaz vlade, marveč izhaja globoko iz narodne duše. Nemčija bo vztrajala pri svoji oprezni taktiki, dokler ne pride do sporazuma. Zadnji čas se čujejo vendar glasovi, da se izdeluje nov reparacijski načrt in da se bo

šen za svoj materni jezik in vdan Bogu in republiki!"

To vam je bil haló! Nekateri so mi od daleč kazali pesti, bližnji so me že hoteli zagrabiti, pa tuji gospod jih pomiri, in me vpraša: „Zdi se mi, da imate vi pri tem regimentu kako višjo šaržo, zato mi boste lahko odgovorili na tole važno vprašanje: Proti komu, kam bo vaš regiment šturmal?“

Vse je bilo napeto in tiho. Jaz pa sem se odkašljaj in natihem poškilil proti vratom, če so prosta, potem pa počasno odgovoril: „Naš regiment bo šturmal — po zimi za peč, po leti pa v senco!“

Grozen hrup je nastal. A nisem vtegnil ga poslušati. Skočil sem s stola k vratom in smuk sem bil zunaj. Par Heimatschutzlerjev je priletelo za menoj, a me v temi niso več videli in vjeli. Oni v dvorani pa so vpili in kleli in se jezili in še na balu jih je kuhala jeza, da se zabava ni mogla prav razviti.

Naši ljudje pa se še sedaj smeji in dobro se jim zdi, da je Rutarjev Jur Heimatschutzlerje tako potegnili.

naprosil dr. Beneš za posredovatelja med obema državama. Nekateri so celo zato, da se prekinejo diplomatični odnosi. Akcija se je še bolj poostрила s tem, da so francoske čete zasedle glavna mesta na Badenskem. Anglija in Amerika slejkoprej ne mislita posredovati. Pač pa Francija skuša na kontinentu ustvariti blok, ki naj Nemčijo prisili, da sprejme določen finančni načrt. Ta načrt baje pohaja iz Mussolinijeve glave. Ako se Nemčija ne uda in ne pristopi k pogajanjem, ostane Porurje zasedeno in ga bodo Francozi sami izkoriščali.

General Degoutte je odredil v zasedenem ozemlju davek v prid zasedbeni oblasti in sicer na luksuzna vina, na cigarete, cigare in tobak. Mesto Bochum je bilo kaznovano na 35 milijonov mark globe, ker so prebivalci pretepli nekega francoskega častnika. Francozi so vsoto vzeli iz občinske blagajne, zaplenili dalje v blagajni trgovske zbornice v Mainzu 100 milijonov mark in sedaj hočejo celo zapleniti vse premogovnike in jih vzeti v svoje roke. Da bodo Francozi zlomili nemški odpor, o tem ni dvoma. Vendar bi bilo za nje bolje, ako bi začeli s pogajanjem, kajti plačati bodo morali kljub odporu ravnotako vse kar so dolžni plačati.

Orientno vprašanje.

Znano je, da lozanska konferenca, ki je hotela napraviti v Orientu mir, ni dosegla svojega cilja. Ko so se vrnili turški delegati v Angoro, se je začela v skupščini dolgotrajna razprava. Nekateri so zagovarjali vladni načrt, drugi pa ga ostro napadali in pobijali postopanje turške delegacije na lozanski konferenci. Končno se je sklenilo, da je načrt pogodbe, katerega so zavezniki predložili angorski vladi, nesprejemljiv ker vsebuje zahteve, čijih sprejetje bi značilo nevarnost za turško neodvisnost. Dalje je dala skupščina vladi z veliko večino mandat za nadaljevanje pogajanj za mir, toda na podlagi, da se reši mosulsko vprašanje (petrolejski vrelci) in da zavezniki takoj odpokličejo svoje čete z vsega ozemlja Turčije. V ostalem zahteva vlada tudi popolno upravno, finančno in gospodarsko neodvisnost. Vprašanje je sedaj, kaj porečeta k temu francoska in angleška vlada.

DOMACE NOVICE

Pokonci glave! Sedanji prvi minister nemški je rekel: Nemčija ne more propasti, če ne izgubi vere sama vase. Ali ne velja isto tudi za nas? Naj nas še tako pritiskajo, ne bodo nas strli, če ne izgubimo vere in zaupanja sami vase. Le če obupamo sami nad seboj, smo izgubljeni. „Delati in ne obupati,“ so rekli Poljaki, ko jih je držala za grlo trda prajzovska pest. Sila rodi protisilo. Ill. Camelli piše v knjigi „Izpovedi socialista“: „Kdor si je enkrat ubil v glavo, zadržati kako duševno ali socialno gibanje, se ne more prepričati o neučinkovitosti svojih sredstev, in divja kakor nespametna žival proti zidu, za katerim je skrit plen. Ne more razumeti, da tega plena, če je isti ideja (misel), ne more zgrabiti in se vedno izmuzne. Stranka (soc. dem.) je v Italiji kakor tudi že v Nemčiji ravno vsled prizadevanja reakcije (vsled preganjanj) dobila močen pogon.“ — Lep nauk in tolažba tudi za nas. Ne bo nas še konec. Pokonci glave!

Fašistovske organizacije v Avstriji. Že pred dalj časom smo slišali, da obstojajo med italijanskimi fašisti in našimi Orgeši najtesnejše zveze. Poročila avstrijskih listov to naše domnevanje potrjujejo. Pred nedavnim je poročal „Grazer Tagblatt“, da imajo fašisti na Dunaju svoje zastopstvo. Graška „Tagespost“ z dne 27. februarja t. l. pa piše pod naslovom „Ustanovitev fašistovske podružnice v Gradcu“ sledeče: Naprošeni smo objaviti, da je centralno vodstvo fašistovske stranke v Rimu pooblastilo gospoda Stoiferja v Gradcu za ustanovitev fašistovske „Frontkämpfervereinigung“ pod naslovom „Benetto Mussolini“. Vsi na Štajerskem bivajoči Italijani se pozivljajo, da pristopijo tej organizaciji. Nehote se vprašamo: Ali je Avstrija res še samostojna država, ali smo postali italijanska kolonija? Kaj poročajo k temu druge države?

Še vedno ne mirujejo! Nemški „Schulverein“, ki ima na vesti toliko in toliko tisoč slovenskih renegatov, vzgojenih na nemških in utrakvističnih šolah in od njega plačanega učiteljstva, se je zopet spravil na delo. Začel je izdajati svoj „Wochenbericht“. Iz 2. štev. razvidimo, da nemški Schulverein dobro zasleduje češko manjšinsko šolstvo na Dunaju. Silno se zgraža nad tem, da obiskuje češke šole tudi par nemških otrok, češ, da obstaja največja nevarnost, da pride do koridorja med Čehoslovaško in Balkanom. (!) Zato hoče napeti vse sile, da prepreči raznarodovanje Nemcev. (!) V ta namen naj bi se delile med nemške otroke nemške knjige ter kot pozdrav in opomin: „Ostani nemški, moj otrok, ostani nemški!“ Pove pa tudi, da hoče pospeševati nemško šolstvo ob jugoslovanski meji in da je poslopje nemške šole v Ljubelju že pod streho, dočim je v Področici za tako šolo kupljeno stavbišče. Tudi šolam v plebiscitnem ozemlju posveča Schulverein svojo pozornost češ: Država nastavlja nemške učitelje in skrbi za nemški pouk, nemški Schulverein pa hoče poskrbeti šolarske knjižnice in učila, da učitelji tam dvojno težavne naloge (!) lažje opravljajo. Kako nepotrebna je ta skrb, da bi bili na Koroškem „poslovenjeni“ nemški otroci je razvidno iz tega, da Slovenci sploh nimamo nobene slovenske šole — in smo ostali po plebiscitu tudi brez slovenskega učiteljstva. Pač pa obiskuje okrog 12.000 slovenskih otrok nemške in ponemčevalne utrakvistične šole. Ker imajo Slovenci pravico do svojih slovenskih manjšinskih šol, se bo moral Schulverein sprijazniti tudi s to mislijo, kajti ni še vse nemško kar je v Avstriji. Zato pa naša zahteva: „Na dan z slovenskimi manjšinskimi šolami!“

Borovlje. (Pozor, Slovenci!) Nemški Schulverein razpošilja spet svoje nabiralne pole za svoje „nemške“ šole, za nemške šolske knjižnice itd. V svojem oklicu omenja med drugim, da ima tudi na Koroškem velike stroške, v Področici da je že kupil svet za nemško šolo, v Ljubelju pa da je šolsko poslopje že pod streho. Pravi oklic, da so šolske razmere za nemške otroke postale takšne, da so nova šolska poslopja potrebna. Šola v Ljubelju imenuje „das neue deutsche Schulhaus in Loibl“. No, no, v Ljubelju je šola za nemške otroke potrebna! Med približno 20 šolo obveznimi otroci sta samo dva nemška otroka (gozdarja Prügerja), a še ta dva hodi ta v Slov. Plajberk v šolo, četudi je šola tudi v Ljubelju — kakor nekda — v župnišču. Potemtakem v šoli v Ljubelju ni niti enega nemškega otroka. Kje so torej tisti nemški otroci, ki potrebujejo nemško šolo?! Nemški Peter domačinom pravi, da ne bo nemška šola, a oklic jo imenuje „deutsche Schule“, kar bo tudi res, ker nemški Schulverein nikoli ne bo zidal dvojezične šole. Ne vemo sicer, kako je Schulverein dobil prejšnji župnijski hlev na razpolago, da ga prezidiva v šolo. Ali je verski zaklad svet prodal? Eno je jasno, šole ne zidajo za nemške otroke, ampak za slovenske, da bi ti postali poturice. To je nemška kultura! A nekaj še moram povedati, mogoče zvedo tudi Nemci, kam se rabi njihov denar. 54 milijonov so že zabili v novo šolo, pa najbrž že veliko več, a sedaj bodo morali del podreti, ker kaže zid hude razpoke. Hlev je namreč vsled nemškega obstreljevanja l. 1919 do tal pogorel, ker zid ni bil ometan, je globoko prežgan in razpokan. Lani je začela zidati široka razpoka, da jo je nemški Peter vsak dan s strahom hodil gledat. Poklicali so našega stavbnega mojstra, da bi ta dokončal delo, a ta stari izkušeni mojster jim je povedal resnico, da ne prevzame drugače, kakor da sami podero preceišen del zidovja do tal, in se na novo sezida. Okvirje za okne so s kiji zabijali v kamen. Uboge šipe! Nobeno okno te nove enonadstropne kosarne ni obrnjeno na cesto, da poslopje nima nobene podobe. Navrh vsega tega pa stavba stoji ob velikokrat deročem potoku, ki podjeda strmi nasprotni breg, da se vsako leto bolj posipa. Naj pride hudo deževje, plaz se utrga, zasuje strugo in — šola plava. Veliko milijončkov še bo stalo to zafurano podjetje in zato Schulverein spet prosjači. Iz tega Slovenci in pametni Nemci lahko vidijo, da Schulverein ne

zida za nemške otroke, ampak izključno slovenske in Nemci naj si sami ogledajo, kako se zapravlja njihov denar. Slovenci, ne dajajte denarja za nemške namene na naši zemlji, ker iz Vaših otrok hočejo delati poturice! Po vsem svetu se spoštuje materin jezik, naša vera nas tudi tako uči, pri vseh narodih se v ljudskih šolah otroci podučujejo v materinem jeziku, edino Nemci ubijajo že s prvim letom slovenskim otrokom nemščino v glavo, učijo jih sramovati se svojih slovenskih starišev in zaničevati slovenski materni jezik. Lepa nemška kultura! Slovenci v Ljubelju, ne dajte si zastrupljati svojih otrok, ako hočete, da vas še na stare dni otroci spoštujejo! V hudih nevarnostih ste ohranili zvestobo do svojega naroda, naj se od vas tako naučijo tudi vaši otroci. Občino imate v svojih rokah, šolski svet, če sem prav podučen, tudi, zahtevajte, da se v šoli podučuje na podlagi materinega jezika! Mirovna pogodba je nam to zagotovila, koroški deželni zbor je to obljubil, naj enkrat dajo naše pravice! Če Schulverein ni zadovoljen s tem, naj pa podere kosarno, in vi imate spet šolo v župnišču, kakor je menda že dolgo bila. (Ne zabimo: Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!)

Žvabek. Kar smo v Avstriji, se pri nas ne poučujejo več ročna dela, čeravno je krajni šol. svet vložil zato prošnjo na okr. šol. svet. Imamo tukaj zato usposobljeno učiteljico, ali nastavi se je najbrž zato ne, ker je Slovenka. To najjasneje kaže, da šolskim oblastem ni glavno izobrazba mladine, ampak germanizacija. Toliko predrzne so oblasti pa, da zahtevajo od nas davke in prisilno posojilo. Upamo, da bo krajni šolski svet pri zahtevi vstrajal. —

Št. Primož v Podjuni. (Šolske razmere.) V naši šoli vladajo razmere, ki se ne dajo kritikovati. Taka šola sploh ni nobena šola. Učiteljica vsiljuje otrokom beljaške nemške časnike, ki se čitajo v šoli. Mnogo se govori tudi o prodaji zvezkov. Poučuje poljubno. Tudi drv ni. Lani sta jih dala predsednik kraj. šol. sveta g. Weizer in g. Boštiančič, letos jih noče dati nihče. Imajo tudi popolnoma prav. Zakaj bi jo naj podpirali, ko se otroci nič ne nauče, ko ne odgovarja našim potrebam in zahtevam. Mi hočemo učiteljev, ki bodo razumeli nas in katere bodo razumeli tudi naši otroci. Tudi naši politični nasprotniki že uvidevajo, da je taka šola za nič, da bodo iz take šole prišli sami tepci. Vsaj tepce hočejo narediti iz naših orok, da jih bodo lažje ponemčili in upoštevali za „Stimmvieh“. Dajte nam šolo, ki nam pripada po mednarodnem pravu, pa jo bomo podpirali, drugače pa ne! Kje je železna metla? Bolj zaostalega naroda, kot so koroški Nemci, na svetu menda ne bo.

Hodiše. (Naša pošta.) Vedno bolj hodimo rakovo pot. Trikrat na teden bi imeli dobiti pošto, a še to ni gotovo, tako, da smo vedno bolj ločeni od sveta. Pondeljek 26. febr. bi imela priti pošta, a so jo menda v Porečah ali kje zamudili. Ribnica in Otok sta tudi imela na tri dni v tednu skraćeno pošto, a potrudili so se gospodarji letovišč in jo dobivajo spet vsak dan, četudi bi jo po zimi lažje pogrešali kakor Hodiše. Velika kmečka občina menda nima potrebe vsakdanje pošte, Ribnica in Otok, ki sta samo pol ure vsak sebi, pa imata vsakdanjo pošto. Privoščimo jo, a bolj enaka mera bi imela biti v demokratični republiki: kakor za gospode tako za kmete. Če pošta že hoče štediti, naj raje pošti otok in Ribnica združi in pošto spet s celotno redno dostavlja, kakor je bilo prej.

Št. Jakob v Rožu. (Igra.) Na Silvestrovo so priredili člani šentjakobskega izobraževalnega društva igro „Karlova tetka“. Tisti večer je bilo res fletno v Št. Jakobu. Tako smo se smejali teti v hlačah, dr. Kužniku v fraku in elegantnemu baronu pod celindrom. Pozivljamo igralce, da veseloigro še enkrat ponovijo, prišli bomo z veseljem in polnoštevno.

DRUŠTVENI VESTNIK

Šmihel nad Pliberkom. (Občni zbor.) V nedeljo dne 25. januarja t. l. je imelo naše izobraževalno društvo svoj letni redni občni

zbor. Na sporedu je bila deklamatorična slika „Vstajenju nasproti“. Na to so odborniki podali svoja poročila. Iz poročil je bilo povzeti, da društvo v starem društvenem letu ni spalo. Imeli smo štiri večje društvene prireditve, sedemnajst poučnih sestankov in enega šaljivega ter sedem odborovih sej. Č. g. dr. Zeichen je nato govoril o moči katoliške misli in kakor naj bi se udeleževala v naših izobraževalnih društvih. Društvenik Fr. Mört pa je naglašal pomen izobrazbe. Pri volitvah novega odbora je bil z velikansko večino izvoljen za predsednika Vinko Pečnik. Občnega zbora so se udeležili skoro vsi društveniki in mnogo prijateljev našega društva. Sprožilo se je več novih misli, ki bi se naj udeležile v novem društvenem letu. Ker postajajo društveni prostori premajhni, se goji v društvu že nekaj časa želja, da bi si postavili lasten društveni dom. Tudi v naš pevski zbor je prišlo novo življenje.

Dobrla vas. O našem izobraž. društvu se malokaj sliši. Je tudi težko napredovati, ker prvič nimamo dvorane, drugič pa nas plačani pretepači ne puste pri miru. Sedaj je imel ženski odsek sestanek, na katerem se je izvolil nov odbor. Dekleta, držite se nas in ne pristopajte k nemškonacijskemu Jugendbundu.

ČEBELARSKI VESTNIK

Čebelarke podružnice prosim, da mi takoj pošljejo seznam članov. Člani so samo tisti, ki so članarino vplačali. Kjer pa ni podružnic, se pa posamezni čebelarji lahko zglašijo kot člani „Slov. čeb. društva za Koroško“ pri podpisnem, a poslati morajo tudi 10.000 kron, na kar jim preskrbim čebelarski list. Prosim pa tudi, da se podružnice in posamezni čebelarji malo požurijo. Člani se bodo sprejemali samo do 15. aprila t. l. Zavedajmo se vendar enkrat, da je v združitvi moč, pa ne samo na zunaj, temveč tudi na znotraj delujejo dobro urejena društva v napredku glede izobrazbe in materijelno veliko bolj nego je to možno posamezniku. Vsi kor. slovenski čebelarji v naše društvo! Miha Herzele, Glinje, predsednik č. dr. za Koroško.

Vabilo

na

občni zbor

„Slov. čitalnice v Glinjah“,

ki bo v nedeljo dne 18. marca 1923 v dvorani pri „Cingelcu“ na Trati. Začetek od 3. uri popoldan.

Spored: 1. Poročila.
2. Volitev odbora.
3. Predlogi in nasveti.

PREDSEDNIK.

29

RAZNE VESTI

Do 1. marca je bilo v Avstriji odpuščenih 30.000 nameščencev. — Na Češkem je bilo decembra 1922 248.000 brezposelnih, ki so požli državo mesečno 60 milijonov čsl. kron. — Državni madžarski proračun za l. 1922—23 izkazuje 40 milijard kron primanjkljaja. — Na Poljskem je 1.800.000 otrok brez pouka, ker primanjkuje šol in učiteljev. — Letalec Maneyrol je letel z letalom brez motorja 8 km daleč ter s tem prekosil vse druge letalce. — Velikega župana v Ljubljani, dr. Vilko Bahtiča, je notranje ministrstvo vpokojilo. — Celovski konzul dr. Rašič je odpoklican v Zader in na njegovo mesto pride tajnik dunajskega posla-ništva dr. Protič.

73. rojstni dan prezidenta Masaryka. Dne 6. t. m. je slavil predsednik Češkoslovaške republike dr. Masaryk svoj 73. rojstni dan. Čehi so dostojno proslavili rojstni dan predstavitelja svoje svobode in neodvisnosti ter enega največjih sinov, kar jih je rodila češka mati.

Protizidovski izgredi so na Dunaju na dnevnem redu. Uprizarjajo jih reakcionarji: Hakenkreuzlerji, monarhisti in bivši frontni častniki. 3. t. m. so z gumijevimi palicami napadli udeležence protestnega shoda židov na rotovžu. Policija je nastopila s sabljami in pre-

prečila večji spopad. Monarhisti so hoteli vdreti tudi v uredništvo lista „Der Tag“. Pri teh spopadih je bilo 7 oseb težko ranjenih.

Borza. Dunaj, 12./III. Dinar 744, dolar 71.130, nemška marka 3,40, poljska marka 1,43, češka krona 2100, ogrska 18,65, lira 3392, švicarski frank 13.220, francoski frank 4255, funt šterling 333.800 avstr. kron.

Curih. 12./III. Avstr. krona 0.0074%, nemška marka 0,0259, češka krona 15,95, dinar 5,65 cent.

Za tiskovni sklad so darovali:

Sedlišnik, Radiše, 2000; Hodiše: M. Ro-pač 5000, Tom. Ogris 2000; Ant. Riepl, Hrenovče 10.000; neimenovan v Št. Jurju 10.000; 4 neimenovani v Št. Petru 13.000; Ožbej Jamnik, Trušnje, 1400; Albin Petrič, Žihpolje, 4000; Rok Pečnik, Bela, 6000; Šentjakobčani ob priliki igre „Karlova teta“ nabrali za bo-trino novorojeni „Kor. Dom.“ 50.000. Darovalcem srčna hvala.

Listnica uredništva.

Jera K. Pišete same osebnosti, ki ne spadajo v naš list. — **Maribor,** Mlinska ul. Pred veliko nočjo nemogoče. — **Študenti J. K. Tinej** Šišmiš bi bil mogoče prikladen za „Mladi rod“, če bo začel kdaj izhajati.

Listnica upravnštva.

Naročnikom, ki so z naročnino zaostali, ustavimo prihodnjič list.

Zamenjam svoje posestvo,

ki meri 7 johov polja, 5 johov travnikov, 12 johov gozda, s sadnim vrtom in leži blizu mesta v dobrem stanju,

z enakim posestvom v spodnjem ali jugoslovanskem delu Koroške.

Ponudbe je pošiljati na upravo lista.

27

Malo posestvo

v Lipi št. 24 pri Rudi, leži v ravnini ob cesti, ima 2 $\frac{1}{2}$ orala dobre zemlje ter potrebno gospodarsko poslopje, se lahko redi krava in svinje in je zelo prikladno za kakega rokodelca, **se proda ali zamenja** z enakim posestvom v **Sloveniji**. Več pove A. Šume, Slovenjgradec šte. 35. Slovenija.

28

Zamenjam otrto

30

predivo-lan in konoplje za različne prtenine. — Prodajam po znižani ceni:

Saharin 300 kos. K 1820,—
kristal 10 g K 3080,—

Kupujem suhe **gobe-jurčke** (Herrenpilze). Dobavljam po tovarniških cenah: Kolesa, šivalne in druge stroje, **klinje za slamo-reznice** itd.

F. MORY, Šmihel pri Pliberku 24.

Cenik brezplačno!

Organist obenem mežnar dobi takoj službo v Rožeku. Prijave in pojasnila na župni urad v Rožeku, pošta Rosegg.

21

Iščem v najem hišo blizu ceste ali železnice.

Ponudbe na upravo lista.

23

Dva vagona dobovih (hrastovih) desk,

8 cm močne in 80—60 cm široke, ima napredaj Valentin Kropivnik, Bilčova p. Bistrica v Rožu.

24